

Уређивачки одбор

Проф. др Рајна Драгићевић
Проф. др Далибор Соколовић
Проф. др Мина Ђурић
Доц. др Никола Радосављевић
Доц. др Весна Николић
Доц. др Валентина Илић

Главни и одговорни уредник

Проф. др Рајна Драгићевић

Рецензенти радова

Доц. др Ана Батас
Проф. др Бранко Вранеш
Доц. др Милан Вурдеља
Проф. др Рајна Драгићевић
Проф. др Мина Ђурић
Проф. др Милена Ивановић
Доц. др Валентина Илић
Доц. др Ана Јаковљевић Радуновић
Проф. др Јелена Јовановић Симић
Проф. др Александра Корда Петровић
Проф. др Горан Коруновић
Проф. др Ивана Кочевски
Проф. др Весна Ломпар
Проф. др Александар Милановић
Проф. др Зона Мркаљ
Доц. др Весна Николић
Проф. др Далибор Соколовић
Др Марина Спасојевић
Доц. др Наташа Станковић-Шошо
Проф. др Бошко Сувајцић

Рецензенти Зборника

Проф. др Вељко Брборић
Проф. др Горан Максимовић
Проф. др Ксенија Кончаревић

Савез славистичких друштава Србије
САВРЕМЕНО ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКОГ
ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ И ДРУГИХ
СЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
КАО МАТЕРЊИХ, ИНОСЛОВЕНСКИХ И СТРАНИХ
23–25. август 2023.

ЗБОРНИК РЕФЕРАТА СА XIX КОНГРЕСА
САВЕЗА СЛАВИСТИЧКИХ ДРУШТАВА СРБИЈЕ

Издавач

Савез славистичких друштава Србије
ssds.org.rs

Главни уредник

Проф. др Рајна Драгићевић

Лектура и коректура
Аутори радова

Графичко уређење
Биљана Живојиновић

Дизајн корица
Милица Допуђа

Припрема и штампа

Цигоја
Ш Т А М П А

office@cigoja.com

www.cigoja.rs

Тираж

100

ISBN 978-86-81622-14-8

https://doi.org/10.18485/ssds_kongres.2024.19

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

811.163.41:811.16(082)
371.3::811.163.41(082)
821.163.41.09(082)

КОНГРЕС Савеза славистичких друштава Србије (19 ; 2023 ; Београд)

Савремено проучавање српског језика и књижевности и других словенских језика и књижевности као матерњих, инословенских и страних : зборник реферата са XIX Конгреса савеза славистичких друштава Србије 23–25. VIII 2023. / главни и одговорни уредник Рајна Драгићевић. – Београд : Савез славистичких друштава Србије, 2024 (Београд : Чигоја штампа). – 865 стр. : илустр. ; 20 cm

Тираж 100. – Библиографија уз већину радова. – Summary ; Резюме ;
Zusammenfassung.

ISBN 978-86-81622-14-8

а) Српски језик – Словенски језици – Зборници б) Српска књижевност –
Зборници в) Српски језик – Настава – Методика – Зборници

COBISS.SR-ID 154853129

МАША Љ. ПЕТРОВИЋ*
Институт за српску културу
Приштина – Лепосавић

МОГУЋНОСТИ ТУМАЧЕЊА ПРИПОВЕТКЕ „ЈЕЛЕНА, ЖЕНА КОЈЕ НЕМА” ИВЕ АНДРИЋА У ОСНОВНОШКОЛСКОЈ НАСТАВИ

У раду смо настојали да приступимо доминантним тумачењима приповетке Иве Андрића „Јелена, жена које нема” и да покажемо на који начин је могуће прилагодити та тумачења наставној пракси у основној школи. Први сегмент рада посвећен је биографском тумачењу и у њему, уз ослањање на увиде Силвије Новак Бајцар, Михаела Мартенса и Андрићевих савременика, образлажемо како се у настави, уз одређена ограничења, могу применити постулати биографског приступа у циљу мотивисања ученика седмог разреда да прочитају текст и у покушају приближавања текста њиховом узрасту и животном искуству. Потом смо представили могућности реализације психолошког тумачења приповетке у настави, чија би примена наставнику помогла да ученицима објасни природу јунакиње и приближи концепт фикционалног света књижевног дела. Ослањајући се на психоаналитичке увиде Ивана Настовића, навели смо како се у раду са ученицима изузетних способности на часовима додатне наставе може остварити овакав психолошки приступ Андрићевом тексту.

Кључне речи: Иво Андрић, *Јелена, жена које нема*, могућности интерпретације, наставно тумачење приповетке, основношколска настава.

Приповетка „Јелена, жена које нема” Иве Андрића привлачи пажњу својом етеричношћу, троделном композицијом, али и дугом генезом, будући да је настајала скоро три деценије (в. Đukić Perišić 2012: 342). Испричана у првом лицу без објективизујућег наративног оквира, зарођена у интимни свет јунака и концентрисана око питања природе необичне јунакиње, приповетка је претходних шест деценија изазивала тумаче и подстицала их да мењају свој херменаутички апарат, да проучавају пишчеву биографију и консултују идеје из других научних дисциплина. У богатој традицији тумачења ове приповетке издвојила се она интерпретација која је представљала примену спољашњег приступа књижевном делу, прецизније примену биографских података у читању и разумевању приповед-

---

* masapetrovic01084@gmail.com

ног текста. Не мање заступљене биле су и анализе ослоњене на сам уметнички свет приповетке, али потпомогнуте идејним и теоријским поставкама психоанализе и Јунгове теорије архетипова.

Тумачење ове приповетке изнова је привукло пажњу када је реформом наставног плана и програма за седми разред основне школе она заменила приповетку „Прича о кмету Симану” (в. Мркаљ 2022: 143–152), јер су се професори српског језика и књижевности нашли у изазовној позицији која је подразумевала да се тумачење приповетке прилагоди наставном процесу и узрасту ученика. Стога ћемо се у овом раду вратити неким од претходно наведених приступа тумачењу Андрићевог триптиха и покушати да одговоримо на питање који од њих се може и на који начин узети као основа за наставно тумачење дате приповетке у седмом разреду основне школе. Посебну пажњу обратићемо на сагледавање традиције тумачења приповетке „Јелена, жена које нема” у научним студијама, есејима и монографијама, јер је циљ нашег рада да нагласимо јаке и слабе стране, тј. домете и ограничења примене сваког од наведених тумачења у настави. Рад је заснован на аналитичко-синтетичком приступу могућим начинима тумачења Андрићеве приповетке и навођењу практичних примера и идејних решења из личне наставне праксе прилагођавања тумачења потребама учионице.

Такав приступ могућим тумачењима приповетке „Јелена, жена које нема” довео је до закључака да се у настави у седмом разреду основне школе могу применити два различита модела интерпретације. У првом реду, реч је о биографском приступу који је драгоцен у процесу мотивисања ученика да прочитају сам књижевни текст и у приближавању тематско-мотивског комплекса њиховом животном искуству. Потом, ту је и психолошки приступ који је, уз одређена ограничења, могуће остварити у раду са ученицима који редовну наставу прате по индивидуалном образовном плану (ИОПЗ) и са ученицима изузетних способности на додатној настави. У тексту који следи истакнуте закључке поткрепићемо кратким и језгровитим прегледом кључних постулата сваког приступа, те предлозима конкретних активности наставника и ученика у припреми и реализацији часова обраде Андрићевог приповедног триптиха.

Биографско тумачење приповетке у настави

Како је у уводном делу рада већ наглашено, будући да Андрићева приповетка „Јелена, жена које нема” представља изазов бројним тумачима пищевог приповедног опуса, а не само професорима српског језика и књижевности, један од приступа у научно-академском тумачењу подразумевао је да се аргументи и упоришта изнађу у свету ван књижев-

ног дела, у пищевој биографији. Оваква парадигма, посебно пријемчи-ва једном делу проучавалаца, али и широј читалачкој публици и днев-ној штампи, била је изузетно доминантна у периоду од објављивања приповетке и задржала се као једна од водећих све до данашњих дана. Често се могла прочитати и чути теза да је књижевна јунакиња Јелена заправо литерарно отелотворење пищеве супруге Милице Бабић, а да је неименовани приповедач, оличен у првом лицу једнине, Андрић сам (в. Martens 2020: 199–205). Јеленино појављивање и нестајање из при-поведачевог живота у биографском интерпретативном кључу правдало се чињеницом да је писац Милицу Бабић волео више од две деценије пре него што су званично склопили брак 1958. године, да ју је чекао и чезнуо за њом (в. Martens 2020: 199–205). Нешто другачију претпоставку успо-ставља пољска ауторка Силвија Новак Бајцар, у биографској студији *Јелена, жена које има*, тврдећи да је Јелена прототип пищеве познани-це из студентских дана проведених у Кракову. Она објашњава да се на основу одређених писама и других сачуваних докумената, као и анализе недовршене пищеве драме *Конац комедије* и појединих фрагмената из лирско-медитативних записа *Ex Ponto* јунакињина нестална природа и приповедачева потреба да је у машти опризорава може тумачити као последица пищевог напуштања Кракова и прекида контакта са младом пијанисткињом Јеленом Ижиковски (Novak Bajcar 2015: 12).

Нова тумачења и увиди проучаваоца већински праве отклон од претходно наведених приступа приповеци и инсистирају на чињеници да је Андрић био тип писца који није желео свесно да користи личне доживљаје у изградњи књижевног света (Ђukić Perišić 2012: 343), те пру-жају другачија интерпретативна решења. Упркос овим неусаглашено-стима између актуелних критичара Андрићевог опуса, сматрамо да се биографски приступ приповеци може применити као полазна тачка у наставном тумачењу, јер уз извесна ограничења представља један од по-кушаја приближавања књижевног дела узрасту и интересовањима уче-ника. Претпостављамо да би ученицима седмог разреда основне школе било подстицајно и занимљиво да се упознају не само са Андрићевим основним биографским подацима, већ и са неким појединостима у вези са пищевим интимним животом и да створе сложенију менталну пред-ставу о њему. Будући да се у већини акредитованих читанки различитих издавача након текста приповетке или на завршним странама читанке наводе само основни подаци о аутору, предлажемо да се ученицима као задатак за истраживачко читање препоручи детаљније упознавање са животним околностима и маркантним тренуцима пищеве биографије.

Задатак наставника подразумевао би да ученицима припреми за-датке за истраживачко читање који би, што предлажемо на основу наше

наставне праксе, били сачињени од три изабрана одломка из сећања на Андрића чији су аутори пишчеви познаници и савременици, а које је сакупила и приредила Жанета Ђукић Перишић у делу *Ко је био Иво Андрић: Сећања савременика*, односно три изабрана одломка из биографске студије *У њој жару светлова: Иво Андрић – један европски животи* аутора Михаела Мартенса и задатака повезаних са тим одломцима (в. Прилој бр. 1). Ученике бисмо поделили у четири хетерогене групе и дали им наставне листове са задацима и активностима, које би они реализовали за домаћи задатак као припрему за час. Прва група добила би изводе из сећања Лепосаве Беле Павловић која сведоче о пишчевом односу према свом стваралаштву и покушајима критике и читалаца да изједначе и поистовете њега са ликовима које је створио, али и о његовом одређењу себе као писца (в. Pavlović 2023: 58–62). Задаци подразумевају да ученици обратe пажњу на начин на који Андрић реагује на Белин коментар да је књижевни јунак Галус заправо он сам (в. Pavlović 2023: 58), те да одговоре на питања зашто му је било важно да чује њено мишљење и шта је на основу њега закључио. Такође, потребно је да протумаче пишчев исказ „Човек не сме да говори сам о себи. Ја поготову не бих хтео да откривам своју душу тако јавно” (Pavlović 2023: 58) и да у песми „Ја”, коју је писац посветио Бели Павловић, опазе епитете и асоцијације којима писац одређује своје ја. Ови задаци имају за циљ да помогну ученицима да се упознају са Андрићевим начином размишљања, али и да им пруже аргументацију за дијалог на часу у вези са питањем да ли се неименовани мушки јунак приповетке „Јелена, жена које нема” може поистоветити са Андрићем.

Друга група ученика проучавала би одломке из сећања Вере Стојић, дугогодишње Андрићеве сараднице и прве управнице Задужбине Иве Андрића, и Милана Ђоковића, писца и новинара, у којима се приповеда о пишчевом односу са Милицом Бабић, о њеној личности и професионалном ангажману (в. Đoković 2023: 116), те о пријатељском и брачном животу (в. Stojić 2023: 65–66). Они би на примерима из текста показивали како су Иво Андрић и Милица Бабић проводили заједничко време док су били пријатељи, којим епитетима се описује Милица Бабић и како се приповеда о њеној професији, односу према колегама у Народном позоришту и стручним квалитетима. Посебна пажња била би посвећена одломку на основу којег би ученици могли да донесу закључке о Андрићевом ранијем животу, значају Милице Бабић у њему и предностима будућег супружничког живота (в. Đoković 2023: 116). Осим што ова група истраживачко-интерпретативних задатака упознаје ученике са интимном сфером пишчеве биографије, она је знаковита јер јесте својеврсна основа и полазна тачка у аргументацији и решавању интер-

претативног проблема: да ли се о односу неименованог мушког јунака приповетке и Јелене може говорити као о књижевном сведочанству Андрићеве и Миличине љубавне приче?

Не мањег значаја је и трећа група задатака која је концентрисана око креирања менталне слике о Андрићевом животу у Кракову и односу са Јеленом Ижиковски, односно хипотезе да ли се мистериозна Јелена, јунакиња приповетке „Јелена, жена које нема“, може изједначити са Јеленом Ижиковски (в. Novak Вајсар 2015: 12), а њено појављивање и нестајање у јунаковом животу са Андрићевим одласком из Кракова и поновним сусретом са Пољакињом посредством писма. Од ученика се захтева да на фону трију изабраних одломака из биографије *У пожару светлова: Иво Андрић – један европски животи* аутора Михаела Мартенса (в. Martens 2020: 51–52) уоче где је и како писац живео током боравка у Кракову, колико је чланова бројала породица Ижиковски, каква је била њена улога у друштвеном животу тога доба и какав је био однос писца са Јеленом Ижиковски. Четврта група ученика читала би и анализира-ла сећања Милоша Црњанског, Милана Ђоковића и Боривоја Јевтића, књижевника и Андрићевог гимназијског друга, у вези са потешкоћама у животу југословенских писаца непосредно пред Други светски рат, начинима на које их је Андрић превазилазио, „Андрићевим принципом ћутања“ (Ђоковић 2023: 76) и манирима које је испољавао у друштву (в. Стрјански 2023: 36). Наведени фрагменти из сећања пишчевих пријатеља и познаника треба да оснаже аргументацију и подстакну критичко мишљење ученика поводом могућности уочавања сличности између пишевог понашања и поступања неименованог мушког јунака приповетке „Јелена, жена које нема“.

Експликовани истраживачки задаци, који би помогли ученицима да се у групном раду и кроз вршњачко и откривалачко учење припреме за час тумачења, упознају са животом и становиштима самог писца, оснаже своју аргументацију и критичко приступање тексту, утицали би и на организацију самог наставног процеса. Наиме, они би наставнику омогућили да први час интерпретације приповетке посвети дијалогу са ученицима о истраженим и прикупљеним информацијама, размишљањима и закључцима о пишевом животу заснованим на документарним текстовима Андрићевих пријатеља, сарадника, савременика и биографа. Наставник би подстицао ученике да прочитају предложене одломке, изнесу становишта до којих су дошли припремајући се за час, постављао би проблемска питања о могућности изједначавања неименованог приповедача са самим писцем, односно јунакиње Јелене са пишевом супругом Милицом Бабић или пишевом познаницом Јеленом Ижиковски. На тај начин би се у дијалогу и аргументованој дебати

обезбедио поглед на приповетку из перспективе пишчеве биографије, а ученици би били мотивисани за проучавање и анализу самог књижевног текста, за промишљања о томе како човек таквог животног искуства какво је имао Андрић пише о заљубљености, љубави, сусрету, односу са женом, сањарењу и маштању. На другом часу наставник би, уважавајући ставове и промишљања ученика, усмерио тумачење приповетке ка примени и других приступа, какви су помно читање и естетика рецепције, те сугерисао да се појединости из пишчевог живота не могу дословно применити у тумачењу приповетке „Јелена, жена које нема”, али да представљају једну од могућности у разумевању и интерпретацији дела.

Психолошко тумачење приповетке у настави

Како смо претходно нагласили, кључни интерпретативни проблем ове приповетке са којим се суочавају наставници и ученици, али и критичари и тумачи писане речи, оличен је у начину на који треба разумети природу јунакиње и разрешити питање њене егзистенције. Чини се да најчвршћу аргументацију за објашњење јунакињине несталне природе пружа психолошко или прецизније психоаналитичко читање приповетке, утемељено на Јунговим проучавањима архетипа и дубине човекове унутрашњости посредством испитивања *animusa* и *anite*. Будући да је ова приповетка, како то примећује Жанета Ђукћ Перишић, „сведочанство непрекинутог путовања по сопственој унутрашњости Андрићевог субјекта” (Ђукић Перишић 2012: 342), проучаваоци, међу којима издвајамо Ивана Настовића, ваљано су се усмерили ка проматрању унутрашњег света јунака-наратора, сложених емотивних процеса који се одвијају у њему и настојању да пруже одговор на питање ко је или шта је Јелена. Настовић, вођен исказима приповедача који сведоче да је јунак свестан да Јелена није чулно биће, одређује је Јунговим појмом *anima* (в. Nastović 2015: 140) и наглашава да је она унутрашња, идеална архетипска слика женског бића, коју приповедач, као и свако друго мушко биће, носи у себи (в. Nastović 2015: 138). Она је „посебно нумиозни архетип, јер је набијена психичком енергијом и тежи да јунака емоционално запоседне, а представља есенцијални градивни материјал у психичкој структури сваког мушкарца и жене” (Ahmetagić 2023: 101), те као део света колективног несвесног утиче на судбину јунака-приповедача. Јелена, дакле, није једна одређена жена, већ једна слика женског принципа која из јунаковог несвесног продире у свесно и он учача њене манифестације и настоји да их разликује у односу на стварни свет.

Из језгровито наведених кључних идеја Настовићевог психоаналитичког читања приповетке опазиво је да примена постулата Јунгове

дубинске психологије у њеном тумачењу резултира чврстом аргументативном снагом и успешним разрешењем кључног питања јунакињиног егзистенцијалног статуса. Међутим, намеће се питање како такво тумачење имплементирати у настави са ученицима седмог разреда. Сматрамо да је могуће на часовима додатне наставе, са ученицима мотивисаним и талентованим за проучавање књижевности, са ученицима изузетних способности који наставу прате по индивидуалном образовном плану (ИОПЗ), као и са ученицима који су на редовном часу обраде приповетке показали посебну заинтересованост за Андрићево књижевно дело остварити психолошко тумачење приповедног триптиха. Узраст ученика и развој њихових когнитивних способности дозвољава нам да их упознамо са терминима као што су *animus*, *anima*, *фанџазија* и покажемо им како их могу применити у интерпретацији и разумевању приповетке. Ученицима бисмо припремили наставни лист (в. Прилој бр. II) који би подразумевао уводно објашњење да се пред њима налазе одломци из есеја „Јелена, жена које нема Иве Андрића у светлу дубинске психологије” аутора Ивана Настовића (в. Nastović 2015: 135–149), који ће их упознати са основним терминима и достигнућима дубинске психологије, гране психологије која изучава људску душу и унутрашњи свет мисли, осећања и нагона. Уводни текст би им такође појаснио да ће те термине, које је у науци успоставио и дефинисао швајцарски психолог Карл Густав Јунг (1875–1961), на часу додатне наставе применити у психолошком тумачењу приповетке и да је због тога значајно да пажљиво прочитају предложене одломке и покушају да прочитано примене одговарајући на истраживачка питања у склопу интерпретације.

Сам ток часа додатне наставе био би нешто другачији у односу на устаљену наставну праксу, усмераван сходно интересовањима ученика, њиховим питањима, спремношћу за дебату и потребом за додатним појашњењима Јунгових идеја и начина њихове примене у интерпретацији књижевног дела. Како предвиђају и истраживачки задаци, разговор бисмо започели провером разумевања прочитаних одломака из Настовићевог есеја, дефинисањем *anime*, те истицањем њених особености и појавних облика. Посебну пажњу посветили бисмо фрагментима из есеја у којима се говори о могућем ослобађању идеалне слике женског бића и њеном појављивању у спољашњем свету, те повезивању овог процеса са појмом *фанџазије*. Након тога дијалог бисмо усмерили ка описивању Јелене, које би било ослоњено на описе из приповедног текста на основу којих можемо тврдити да је она приповедачева *anima* (в. Андрић 2012: 566). Уочавали бисмо околности у којима се она појављује, али и често дијаметрално супротна осећања и размишљања која се рађају у јунаку-приповедачу у тренутку њеног појављивања.

Завршни делови часа били би усмерени на разговор о личном животном искуству и пружању одговора на питање о постајању неког бића као што је Јелена у нашем животу, о тренуцима када то биће нама открива своје присуство и о његовом значају за нас. Такође, ученици се могу охрабрити на разговор о томе шта су чули о психологији, души, емоцијама или поделити своје искуство одласка код школског психолога и разговора са њим, уколико се осећају пријатно да о томе говоре. Задатак наставника јесте да им покаже како је могуће књижевни текст тумачити служећи се знањима и достигнућима других наука, каква је у овом случају психологија, али и да им на примеру књижевног текста демонстрира колико је важно у свакодневном животу послушквати своја осећања и мисли, пратити понашања и потражити психолошку помоћ и подршку када осете да је то потребно.

Описани ток часа и наведени задаци за истраживачко читање, који би помогли ученицима да се припреме за час додатне наставе, омогућили би наставнику да оствари планиране циљеве и исходе. Упознавање ученика са основним постулатима Јунгове дубинске психологије, њихово усвајање појмова *anima*, *animus* и *фанџазија* и примена у тумачењу конкретног уметничког дела подстичу развој сложенијих когнитивних процеса и критичког мишљења, наводе их да размишљају о емоцијама, души и унутрашњим процесима, што све заједно снажи њихову психу и јача их као личности. Психолошким тумачењем употпуњује се и обезбеђује целовитост тумачења приповетке из различитих перспектива и применом другачијих методологија, а ученици стичу представу о богатству и лепоти различитих погледа на исто уметничко дело. Оно представља и својеврстан покушај примене принципа акцелерације и охрабривања ученика да савладају нешто сложеније концепте и начине интерпретације књижевног дела, али и оставља простора наставнику да ученицима скрене пажњу да ће у средњој школи у оквиру предмета Психологија учити о емоцијама какве су љубав и заљубљеност, о човековим сексуалним нагонима, о његовом односу према другом полу, о односу свесног, несвесног и подсвесног и да ће, ако тада поново прочитају приповетку „Јелена, жена које нема”, оснажени новим сазнањима на мало другачији начин разумети сам текст и тумачити природу Андрићеве јунакиње.

Закључак

У раду смо настојали да у аналитичко-синтетичком кључу приступимо доминантним тумачењима приповетке „Јелена, жена које нема” Иве Андрића и да на основу стечених педагошко-методичких знања, компетенција и личног искуства рада са ученицима основношколског

узроста проценимо да ли је и на који начин могуће применити или прилагодити та тумачења наставној пракси. Издвајајући две целине, посебну пажњу смо посветили најчешћим парадигмама у тумачењу ове приповетке, биографској и психолошкој. Стога је први сегмент рада посвећен биографском тумачењу и паралелно сагледава најзначајније претпоставке овог приступа, које подразумевају да је неименовани јунак-приповедач текстуално оличење Андрића, као и да су Јеленини прототипови Милица Бабић, односно Јелена Ижиковски. Предлаже се да се у настави, уз одређена ограничења, могу применити постулати овог приступа у циљу мотивисања ученика да прочитају текст и у покушају приближавања текста њиховом узрасту. Представљају се конкретни истраживачки задаци засновани на одломцима из сећања на Андрића, чији су аутори пишчеви познаници и савременици, који ученицима могу помоћи у припреми за час, а наставнику у што успешнијој дискусији са ученицима, проблематизацији оправданости изједначавања писца и његове супруге и пријатељице са књижевним ликовима које је створио.

Потом смо у другом сегменту рада кратко изложили основне постулате психолошког читања и тумачења приповетке „Јелена, жена које нема“. Приказали смо како Иван Настовић ову приповетку тумачи у светлу Јунгове дубинске психологије и како Јеленину несталну природу и постојање искључиво у приповедачевом животу правда идејом *anîte* и *фанџазије*. Акцентовали смо да је ова интерпретација заснована на веома чврстим аргументима, да је у данашњој критичкој јавности веома цењена и истицана, и да је уз одређене модификације прикладна и примењива у раду са ученицима седмог разреда на часовима додатне наставе. Такође, скренули смо пажњу на значај разговора са ученицима о емоцијама, унутрашњим процесима, размишљањима, души, као и значају психолога и психолошке помоћи у бројним животним тренуцима и недаћама. Промовисали смо и став да наставник треба да охрабри ученике да у средњој школи, када буду оснажени знањима из области психологије, поново прочитају приповетку и протумаче је у светлу стечених знања и компетенција, али и да друга књижевна дела покушају да сагледају из различитих перспектива и применом другачијих метода, јер то богати њихов поглед на свет и јача критичко мишљење.

За крај, надамо се да ће овај рад помоћи барем једном наставнику у припреми за час обраде наставне јединице „Јелена, жена које нема“ и да ће га охрабрити да, сходно својим афинитетима и структури одељења у којима предаје, одабере неки од опцртаних приступа тумачењу приповетке или да, као што смо ми то учинили, посегне за комбиновањем и удруживањем наведених интерпретација. Верујемо да ће у раду са својим ученицима, ослањајући се на њихову и сопствену креативност и

компетентност, поједини наставници осмислити и неке нове парадигме и начине тумачења Андрићевог дела, које ће имати за циљ мотивисање ученика да прочитају текст, да учествују у његовој интерпретацији на часу, али и да се заинтересују за лик и дело јединог нашег нобеловца.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

Андрић, И. *Сабране приповећке*. Приредила Жанета Ђукић, Перишић. Београд: Завод за уџбенике, 2012.

Мркаљ, З. *Изазови савремене наставе Српског језика и књижевности и традиционалне вредности*. Београд: Klett, 2022.

*

Ahmetagić, J. *Knjiga o Andriću*. Beograd: Blum izdavaštvo, 2023.

Crnjanski, M. „O Ivi Andriću.” U: *Ko je bio Ivo Andrić (sećanja savremenika)*. Novi Sad: Akademska knjiga (2023): 34–38.

Đoković, M. „Fragmenti sećanja.” U: *Ko je bio Ivo Andrić (sećanja savremenika)*. Ž. Đukić Perišić (ur.). Novi Sad: Akademska knjiga (2023): 104–132.

Đukić Perišić, Ž. *Pisac i priča*. Novi Sad: Akademska knjiga, 2012.

Martens, M. *U požaru svetova*. Beograd: Laguna, 2020.

Nastović, I. „Jelena, žena koje nema Ive Andrića u svetlu dubinske psihologije.” U: *Letnji san Isidore Sekulić (dubinsko-psihološki eseji)*. I. Nastović (ur.). Novi Sad : Prometej (2011): 135–149.

Novak Bajcar, S. *Jelena, žena koje ima: krakovska biografija Ive Andrića*. Beograd: Službeni glasnik, 2015.

Pavlović, L. „Sećanja na Ivu Andrića.” U: *Ko je bio Ivo Andrić (sećanja savremenika)*. Ž. Đukić Perišić (ur.). Novi Sad: Akademska knjiga (2023): 39–62.

Stojić, V. „Sećanja.” U: *Ko je bio Ivo Andrić (sećanja savremenika)*. Ž. Đukić Perišić (ur.). Novi Sad: Akademska knjiga (2023): 63–68.

Maša Lj. Petrović

POSSIBILITIES OF INTERPRETING THE STORY “JELENA, THE WOMAN OF MY DREAM” BY IVO ANDRIĆ IN PRIMARY SCHOOL TEACHING

Summary

In the paper, we tried to approach the dominant interpretations of Ivo Andrić's short story, “Jelena, the Woman of My Dream” and to show in what way it is possible to adapt those interpretations to teaching practice in elementary school.

The first segment of the work is dedicated to biographical interpretation and in it, relying on the insights of Silvija Novak Bajcar, Mihael Martens and Andrić's contemporaries, we suggest how, with certain limitations, teacher can apply the postulates of the biographical approach in order to motivate seventh-grade students to read the text and in an attempt to bring the text closer to their age and life experience. Then we presented the possibilities of realizing the psychological interpretation of the short story in the classroom, the application of which would help the teacher to explain to the students the nature of the heroine and approach the concept of the fictional world of the literary work. Relying on the psychoanalytical insights of Ivan Nastović, we stated how in working with students of exceptional abilities in additional classes can achieve this kind of psychological approach to Andrić's text.

Key words: Ivo Andrić, *Jelena, the Woman of My Dream*, possibilities of interpretation, teaching interpretation of the short story, elementary school teaching.

Прилог бр. I – КјуАр код са примером поменутих истраживачко-интерпретативних задатака

Прилог бр. II – КјуАр код са примером поменутих истраживачко-интерпретативних задатака